

3. Частка імпортованих будівельних матеріалів в Україні зросла до 23% // Interfax-Україна. URL: <https://interfax.com.ua/news/press-conference/980842.html> (дата звернення: 26.03.2026).

4. Аналіз імпорту та експорту будівельних матеріалів в Україні // Budynok. URL: <https://budynok.com.ua/ua/analysis-of-import-and-export-of-building-materials> (дата звернення: 26.03.2026).

5. Ціни на будівельні матеріали в Україні у 2025 році зросли на 10–15% // Ukrainian Construction Sector Cluster. URL: <https://www.ucsc.org.ua/cziny-na-budmaterialy-v-ukrayini-u-2025-roczizrosly-na-10-15/> (дата звернення: 26.03.2026).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-606-8-41>

ВИКЛАДАННЯ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ: СИНЕРГІЯ СТРЕСОСТІЙКОСТІ ТА АДАПТИВНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ СТРАТЕГІЙ

Свистун Тетяна Леонідівна

*викладач кафедри економіки та управління бізнесом,
Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

Сучасна архітектура глобального світу характеризується станом перманентної турбулентності, що в науковій літературі отримало назву концепції **VUCA** (volatility – мінливість, uncertainty – невизначеність, complexity – складність, ambiguity – неоднозначність). Для освітньої галузі України ці виклики набули екзистенційного характеру: повномасштабне вторгнення, вимушена міграція учасників освітнього процесу, руйнування інфраструктури та необхідність навчання в умовах реальної небезпеки перетворили «невизначеність» із теоретичного терміну на щоденну реальність.

Традиційні педагогічні моделі, що базувалися на жорсткому плануванні, стабільних графіках та аудиторній присутності, виявилися недостатньо гнучкими перед обличчям таких масштабних криз. У цьому контексті виникає гостра потреба у переосмисленні ролі викладача. Сьогодні освітянин – це не лише ретранслятор академічних знань, а насамперед архітектор безпечного та адаптивного середовища.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю пошуку **синергетичного зв'язку** між внутрішнім психологічним ресурсом педагога (його особистісною стійкістю) та професійним інструментарієм

(здатністю швидко трансформувати методику викладання). Поодинокі ці елементи не є ефективними: висока стресостійкість без методичної адаптивності призводить до застою, а володіння інноваційними технологіями без психологічної опори – до швидкого професійного вигорання.

Синергія цих компонентів дозволяє реалізувати концепцію «педагогіки життєстійкості» (*pedagogical resilience*), яка спрямована не лише на засвоєння навчальної програми, а й на психологічну підтримку здобувачів освіти, що є критично важливим для збереження людського капіталу України в умовах сучасних викликів

В умовах сучасної освітньої парадигми, що функціонує в режимі постійних викликів, категорія «стресостійкості» педагога трансформується з допоміжної характеристики особистості у фундаментальну дидактичну умову. Педагогічна стресостійкість у контексті нашого дослідження трактується не як пасивна резистентність чи механічне терпіння, а як динамічна здатність суб'єкта зберігати когнітивну гнучкість та конструктивну професійну активність під впливом екстремальних стресорів.

Емоційний фон педагога є критичним чинником нейропластичності здобувачів освіти. Завдяки роботі дзеркальних нейронів тривожний стан викладача підсвідомо дешифрується аудиторією, активуючи амигдалу та блокуючи префронтальну кору учнів. Це створює «біологічний бар'єр» для когнітивних процесів. Натомість свідомою роботою вчителя над власним ресурсним станом забезпечує «когнітивну безпеку», де стабільний емоційний фон стає стабілізуючим фактором для формування нових нейронних зв'язків навіть у кризових умовах.

Для підтримки професійної життєздатності в умовах невизначеності сучасний педагог має імплементувати інструментарій психологічної самопомоги безпосередньо в структуру своєї діяльності: *когнітивний рефреймінг*. Ця стратегія передбачає трансформацію сприйняття виклику з «непереборної перешкоди» на «складну задачу з багатьма невідомими». У дидактичному сенсі це дозволяє вчителю зберігати роль фасилітатора: замість того, щоб транслювати розпач від збоїв у планах (наприклад, через відключення зв'язку чи світла), він демонструє модель адаптивного вирішення проблеми, що є потужним виховним елементом. *Техніки заземлення та сенсорної регуляції*: у моменти гострих криз (повітряні тривоги, технічний колапс) здатність викладача до миттєвої стабілізації за допомогою дихальних вправ або сенсорного фокусування дозволяє йому залишатися «опорою» для аудиторії. Це створює ефект соціального резонансу, де спокій вчителя автоматично знижує рівень кортизолу в крові учнів. *Професійна рефлексія та емоційна гігієна*:

робота в умовах невизначеності вимагає чіткого усвідомлення меж власної відповідальності.

Синергія науки та інновацій у цьому контексті полягає у використанні цифрових інструментів для зниження рутинного навантаження, що вивільняє психологічний ресурс для живої взаємодії. Отже, стресостійкість є превентивним засобом проти професійного вигорання та одночасно – пусковим механізмом для впровадження адаптивних стратегій. Без внутрішнього фундаменту психологічної стійкості будь-які інноваційні форми викладання залишатимуться лише технологічною оболонкою, позбавленою змістовної та емоційної глибини, необхідної для формування особистості в кризовий період.

Адаптивність у науковому дискурсі визначається як здатність системи до самокорекції. В умовах високої турбулентності ключовими стратегіями стають:

– *Agile-підхід*: використання модульної архітектури контенту та гнучке планування, що дозволяє швидко реагувати на зміни контексту [3, с. 14].

– *Мікронавчання (Microlearning)*: поділ інформаційного потоку на малі блоки для запобігання когнітивному перевантаженню та підтримки дофамінової мотивації [3, с. 18; 4, с. 120].

– *Гібридні моделі*: поєднання асинхронної бази (цифрові репозитарії) та синхронної підтримки, що забезпечує стабільність доступу до знань [7, с. 92].

– *Індивідуалізація*: педагог має враховувати, що в умовах невизначеності здобувачі мають різний рівень доступу до ресурсів та різний ступінь психологічної вразливості. Застосування **адаптивних тестів** та варіативних завдань дозволяє підтримувати мотивацію кожного учня, запобігаючи відчуттю безпорадності.

Таким чином, адаптивні педагогічні стратегії перетворюють навчальний процес на живу, саморегульовану систему. Вони дозволяють зберегти освітню тяглість навіть тоді, коли зовнішні обставини намагаються її розірвати. Проте ефективність цих стратегій цілком залежить від здатності викладача дотримуватися обраного вектору, що знову повертає нас до питання його особистісної стресостійкості.

Фінальним етапом трансформації освітнього процесу в умовах невизначеності є виникнення особливого типу взаємодії, де психологічна стійкість викладача та гнучкість методичного інструментарію утворюють синергетичний ефект. Цей феномен ми визначаємо як **педагогіку життєстійкості (pedagogical resilience)**, що базується на принципах партнерства, співтворчості та емоційної безпеки. Синергія тут проявляється у тому, що освітній процес перестає

бути лише трансляцією знань і стає простором колективного подолання викликів.

В умовах кризи першочерговим завданням дидактики стає не виконання навчального плану, а відновлення відчуття безпеки. Емоційна стабільність викладача, про яку йшлося вище, стає фундаментом для побудови «довірчого периметра». У такому просторі здобувач освіти відчуває, що його емоційний стан є легітимним, а труднощі – зрозумілими. Синергія досягається через відкритість: викладач не приховує складнощів, а демонструє конструктивні способи боротьби з ними, що знімає когнітивну напругу в аудиторії та стимулює пізнавальну активність.

Варто зауважити, що адаптивні стратегії вимагають переходу від авторитарного стилю управління до фасилітації. Педагогіка партнерства в умовах невизначеності передбачає, що студенти стають активними суб'єктами організації навчання.

□ *Співтворчість* – спільний вибір форматів роботи, платформ для комунікації чи дедлайнів у періоди форс-мажорів. Такий підхід перетворює навчання на спільний проєкт «виживання та зростання», де кожен учасник відчуває свою причетність і відповідальність. Це не лише підвищує рівень мотивації, а й формує у студентів навички самоорганізації, які є критичними у сучасному світі.

Одним із найважливіших елементів синергії є зміна ставлення до результату. У стабільному середовищі домінує орієнтація на еталон («як правильно»). В умовах невизначеності акцент зміщується на **процесуальну адаптацію** («як ми зможемо це зробити зараз»).

– *Легітимізація помилок*, спричинених зовнішніми обставинами (технічними збоями, стресом, втомою), знімає «страх неуспіху». Пріоритетом стає не ідеальність виконання, а сам факт продовження освітнього руху. Це вчить учасників процесу бути гнучкими та не зупинятися перед труднощами, що і є суттю життєстійкості.

Отже, синергія стресостійкості та адаптивності народжує нову якість освіти. Викладач, який володіє собою (психологічний аспект) і володіє інструментами трансформації матеріалу (дидактичний аспект), створює середовище, де криза стає не перешкодою, а каталізатором розвитку особистості. Педагогіка підтримки в такому контексті – це інвестиція у майбутню здатність нації до відновлення та інтелектуального лідерства в умовах глобальних трансформацій.

Література:

1. Андрущенко В. П. Вища освіта України перед викликами глобалізації. Київ: Знання України, 2020. 192 с.

2. Максименко С. Д. Психологія особистості: підручник. Київ: Видавництво КНТ, 2021. 548 с.
3. Нова українська школа: Порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ: Літера ЛТД, 2019. 208 с.
4. Hattie J. Visible Learning for Teachers: Maximizing Impact on Learning. Routledge, 2012. 280 p.
5. Seligman M. E. P. Flourish: A Visionary New Understanding of Happiness and Well-being. Free Press, 2011. 368 p.
6. UNESCO. Education in a post-pandemic world: Nine ideas for public action. Paris: UNESCO Publishing, 2022. URL: unesco.org (дата звернення: 03.04.2026).
7. Цифрова трансформація освіти і науки: концептуальні засади та стратегічні напрями / за ред. В. Г. Кременя. Київ: Педагогічна думка, 2023. 150 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-606-8-42>

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В МЕХАНІЗМІ НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Серостанова Ольга Валеріївна

*здобувачка ступеня вищої освіти «Бакалавр»,
Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

Берташ Борис Миколайович

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри документальних комунікацій та менеджменту,
Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

Україна, попри війну, досягла значних успіхів у цифровій трансформації [5]. Не обходить вона і систему охорони здоров'я. Цифровізація в цій сфері стала одним із пріоритетних напрямів державної політики України, особливо після пандемії COVID-19, яка показала критичну важливість доступності та ефективності медичних послуг. Водночас, процеси цифровізації системи охорони здоров'я в сільських територіальних громадах характеризуються значними викликами, пов'язаними з обмеженою інфраструктурою, недостатнім